

Indult BETSBÖL Szeredán 20. Jún. 1787.

Külső és belső Tudósítások

A. BELGIUM. „Tudva lehet kegyelmetek előtt, azt írják Brüsszelből, hogy azok a' F. Tsászári rendelések, mellyek már minden Tsászári Tartományokba bé-vítettek, Belgiumba-is 1. Májusban béhozandók valának; de minthogy a' Státusok magokat ezek ellen szegeztek, öfzve-gyűlének, és a' magok végezések után ezt adák a' Helytartó Hertzeg és Hertzegné elejébe, hogy mivel magokat a' Státussal edgyesítették, az ő végezéseiknek-is annál inkább reménylik, hogy magokat alájja írják, mennél bizonyosabb az, hogy tsak annak írják magokat alájja, mellyekre a' F. Tsászár szentül meg-esküött vala, hogy mindeneket a' maga állapottyában fog hagyni, valamint eddig és ennekelötte 200 ezrtendökkel valának; különben

ben kénytelenítettünk a' zenebonás népnek öszve-zudulására harangot vonatni és trombitát fuvatni. Már edgynehány hadi-fergek olly készülettel-is valának, hogy 24 óra alatt öszve-jöhetnek vala, midön ö Hertzegségeknek háromszor 24 órát adának a' gondolkodásra, hogy az alatt magokat határoznák-meg; melly idő folyta tellyes örömökre-is szolgála; mert — Májusnak 31-dikén, midön a' Státufokra ki-rendelt szószóllói, véghetetlen fok népnek fokaságától követetvén (kik azt kiáltozzák vala: éljenek a' jó Brabantziaiak, *Mária Kristina* és a' *Szakszen-Tesseni* Hertzeg) a' Hertzegi Udvarba menvén az utolsó válaszvételért, ö Hertzegségek a' F. Tsászár nevében alájja írák magokat azon biztatásnak, hogy mindenek valamint eddig vóltanak, ennekutánna-is úgy maradnának 's t. Ha én mindazokat meg-akarnám írni, mellyek itt történtenek, kigyelmednek edgynehány újság leveleit egészfzen erre kellene áldozni. Midön már ö Hertzegségek a' Státus Kivánságának magokat alájja írták vólna, a' halhatatlan edgyütt lévő fokaságnak véghetetlen lármája támad a' Palotában, úgy hogy ö Hertzegségeknek hízelkedő fel-szóval kelle-ték a' népet-is arról bizonyossá tenni, hogy mindenek a' magok állapotjokban maradnak. A' Státus szószóllói akkor, e' véghetetlen fokaságtól késértelve, visszfa indulának a' Tanáts-házhoz a' népnek felhöt ószlató vivát kiáltása között, hól még 3 órákig múlatván, az alatt a' nép trombitákkal, dobokkal öszve-gyüle, és 4 óra után az Udvarba menének: a lakosoknak edgy nagy fokasága drága köntösbe öltözve bé-fogák magokat edgy borítatlan kotsi eleibe, a mellybe a' Hertzeg és Hertzegné minekutánna kezen-fogva vitetének, mindenféle musikák és örömöt jelentő kiáltások között a' *Magdaléna* útszáján keresztül

régig a' nagy Piatzon a' Komédia-Házba vitének: A' Prokátor *Wandernord*, ki az ország törvényeinek őltalmazója vala, hajadon fővel menvén a' kotsi mellett, melly a' Hazafiaktól húzatik vala, ő Hertzegségekkel beszélgete. Vízfza jövet hasonló tiszteletet tevének, és a' véghetetlen fokaság ezt kiáltozza vala: éljen JÓSEF Belgiumnak édes Attya! Egész éjszaka az egész városban mindenütt világosítottak 's a' t. Júniusnak I. napján megint szabad Komédia és Bál tartaték: és 3-madikán az egész város megint megvilágosítotték. Bezzeg ha JOSEFtől el-érkeznék a' végezés' meg-erősítése? még akkor lenne edgy új öröm innep szentelés; de!!! — Lássuk edgy Szakátsnének-is nagy hitét és Hazája szeretetét: Lövenben edgy valakitől ebédre hívatik Director Stöger Úr nem régiben; 's midőn más nap a' szakátsnének konyha tzedulát küldenének, vízfza küldé, kérvén a' helyett a' maga el-botsáttatását így szólván; én edgy Eretneknek és Haza-árúlónak nem főzök. Tegnap Director Stöger hozzánk hívattatott ebédre: a' többször-is meg-talál esni, én pedig edgy szabad Kathólíka keresztyén Flándriai szakátsné vagyok; az én főztemből bizony edgy Eretnek sem eszik. — Ugyan ezen Director Stöger Urat, a' közelebb múlt Husvétigyonáskor edgy Pap Úr sem akarja vala meg-gyónatni, mindenik azt mondván: én tudatlanabb vagyok, hogy sem illy tudós férfiúnak gyónását halgathassam. — Ebben a' hátulsóban, azt tartom, edgyiket se lehet hazugságban hagyni. —

Hazánkbeli Tudósítások.

Pofonyból és Pestről tudósítottunk, hogy itt a' német nyelvet tanulni kívánó ifjúság úgy öszve-tódult, hogy a' nyelv-tanító mesteren veszekednek egymá-

— szívesen fizetnének, tsak volna, ki őket leg-rövidebb úton és régulák által taníttaná, de még igen keveszen vagynak ezen Tanítók között, kik a' Magyaroknak magyarul magyarázhatnának; sőt Deákúl is igen mértékletesen tudnak. Igazán írta *Ráth Mátyás* Úr, hogy előbb az anyai nyelvnek kell ki-palléroztatni, hogy a' nemzet az által más idegen nyelvekhez jó móddal nyúlhasson. — Megint meg-újított azon hír, mellyszerént Buda várának edgy házasúlandó Fő-Hertzeghez fog-lenni szeréntséje; ki nyárban itten, télben pedig Bétsben fogna lakni; és ennek számára építtetik olly szorgalmatofan Buda várának Kastéllya. — Melly szorgalmatofsággal vigyázzék a' F. Monárkha a' maga szegényebb sorsú jobbágyainak-is kenyerekre 's élelmek' keresése módjára, leg-kifésbb lépésiből-is ki-tetszik. Mostani útjában ő Felségének edgy ollyan mesterséges találmányt mutata bé Lembergben edgy valaki, mellyben 2 embernek, esztendőn áltai, 1000 máfa dohányt igen könnyű erővel meg-lehet aprítottani. Ezt látván a' maga Jobbágyinak *Attya József*, így szólla: „Jól van! a' találmány szép, és nékem fok hasznot hajthatna; de leg-alább minden esztendőben 600 szegény embert fosztana-meg kenyerétől; kik most ebből élnek; azért azt akarom, hogy azok-is éljenek, és munkát kaphassanak. — Erdélyben-is Tordától fogva K. Fejérvárig 5 póltrákért hordja vala eddig a' sónak másáját a' szegénység; most pedig ő Felsége minden másáért 9 poltrát rendelt; a' kik pedig Kolosvárról viszik a' sőt, minden darabtól I márjást fizetnek. A' Tordai Arannyos hidjától fogva a' K. Fejérvári Kikötő partig K. Insinérek vezérlése alatt olly szorgalmatofon készíttik az úgy nevezett II-dik JÓSEF' útját, hogy napjában 2—3 száz emberek dolgoznak rajta.

rajta. Ezen Királyi munkák a' munka nélkül lévő éhezett szegénységnek olly nagy fejedelme ezen drága időben, hogy tsak alig lehet ki-mondani. A' sőt soha olly szorgalmatoson nem hordották, mint most. Az-is közönséges hír Erdélyben, hogy a' sőt edgy darabig a' Töröknek fogná adni ő Felsege; melly ha így találna lenni, a' tsendes békeflég virágzáfa alatt, az idegenekkel való kereskedésbéli közösülés pénze-febb és bóldogabb állapotra juttatná üres erfzényű Hazánkat. — Edgy Tordán lakó Unitária vallású Köpetzi György nevű igen emberséges érdemes és tudós Úr, ezen Vármegyének Aranyos Lonyai Processusában Szólga-bírónak téteték Áprilisben, és a' F. Rendelések szzerént, ezen vallásbéli érdemes Hazafiak-is ennekutánna nagyobb hivatalokra léphetnek; kik eddig, azonkivűl, hogy a' Prokátorságon kivűl semmi nagyobb hivatalra nem botsáttatának, fokszor kefer-ves kenyeret evének vallásfokért Hazánkban. — József ezeknek-is édes Attyok. — T. T. Gyöngyösi János Úr, kinek nyavalyáin a' mi M. Músánk meg-szomorodott vala, Istennek hálá, meg-gyógyúlt, és naponként előbbeni erejéhez kezd jutni. — Ama nagy érdemű és tudományú Histórikus és Botánikus a' Harlemi tudós tárfaságnak tagja T. T. Benkő József Úr, kinek mind eddig tudománybéli érdemei Aristótelessel gyalog járnak vala a' Hazában. — és T. T. Bodola Sámuel Úr a' Sz. Udvarhelyi Gymnásiumban Professoroknak nevezettek. —

Itt már az Elegyes; de mi-is lehetne — mikor.

Bétsben nem régiben edgy nagy Dáma a' kétséges jádzó asztala mellett bizonyos summa pénzben kotzkára veté az Urát, 's szzerentséfen el veszté. Tréfából esett légyen-é ez, vagy valóságból?
már

már azt nem tudhatjuk; de hogy az ebből származott per már az ítélők előtt legyen, a' bizonyos, és annál inkább várjuk minden órán a' dolognak ki-
menetelét, mennél bizonyosabb, hogy az ilyen eleven pénzben való játékhoz már ma fok házasok-
nak nagy kedvek volna. — A' Hollándusok, nevezetesen Ultrek, nem hogy a' belső zenebonától megszűnnék, sőt már ezeknek Hazafiakból álló pártos seregek 15 ezerre hágott, kiknek Generál *Ryffel* a' vezérek. — Némelly közönséges levelek fzerént a' Szaltzburgi Fő-Püspök a' Regensburgi újj Püspök ellen panaszt tett a' Felséges Tsáfszárnak; mivel ez a' maga (confirmatio) meg-erősítettéséért a' Monokhiumi Pápa Nunciussához, és nem a' ki-rendelt helyre, folyamodott. — A' Bolognai Univerfitásnak edgyik fő tagja *Salina* Gróf, *Grátin*ak, és az egész Tanáts-
nak oltalma alatt következendő dítseretes fel-tételeket adaki a' Státus Törvényéből nem régiben. „1) A' Házaság' dolga a' Papokat, és nem a' külső Státust illeti, és ebben nem a' Püspökök, hanem egyedül a' Pápa engedhet valamit; 2) Azok a' világi jószágok, mellyeket az Ekklésia és a' Papok bírnak, hasznára, és nem kárára vagynak a' Státusnak; 3) A' szerzetesek véghetetlen — hasznára vagynak — a' Státusnak; 4) A' Keresztyéni türedelem sem a' Státus hasznával sem a' R. Kathólíka hit' törvényeivel meg nem edgyezhet.“ Ne nehezteljenek a' mi érd. Olvasóink ezen botskoros Századbéli igékre - azt kell meg-gondolnunk, hól járunk? Bolognában vagyunk; e' pedig a' Pápa hatalma alatt fekszik — úgy-é? itthon vagyunk már. — Bétsben a' F. Ts. és K. Udvarnak azon részében lévő újjonnan ki-készített szobák, mellyek az úgy nevezett *Amáliai* Udvarban vagynak, a' napokban éjszakának idején fel-prédáltattak; az
azok-

azokban volt arany és ezüst házi készületeket elvittek minden lárna — és azon kívül, hogy a' nem mezfize vigyázó katoná vala mit észre-vehetett volna. Ezeknek nem igen idegen tolvajoknak kellett lenni; azért rövid nap világosságra jönnek. — *Laszala*iról azt írják, hogy már Kúfstáinba szeréntséfen megérkezett. *Donát* és *Hondt*, kik A. Belgiumból fogva hozattanak vala Bétsbe, már szabad lábon járnak. tsak ez az edgy hibázik, hogy az ő őrző angyalok mindenütt mellettek vagyon akár merre mennek. Ezek azok; kiknek Bétsbe lett hozatások (ez előtt költ Levelünkben) nehezen esett vala a' Belgiumbélieknek, — *Triestben*, hól tavaj az Ó- és Újvárosi Papok között tsak azért esett vala az elsőség felett az Úrnapi bútsújáráskor veszekedés: mert az Ó-város fokkal régibb mint az újj; az idén ezen Tzerémónia igen szép rendel menvén végbe, mind a' vízen, mind a' szárazon ágyú ropogások hallattak. — Bétsben edgy *Kotsisnak* felesége tsak azért akasztá fel magát a' napokban, hogy az Ura a' kávé italt meg-tiltotta vala. Oh te gonosz férj!!! — Rómában a' népnek igen nehezen esék nem régiben azon újj büntetésnek módja, mellyszerént ő Szentsége edgynehány Papokat ezen Sz. hivataljokból le-vetkeztetvén, Polgári módra büntettetett-meg. — A' Munkátsi Püspöknek eddig volt Titoknakja *Bradats Mihály* Úr ugyan itt ő Felségétől Káptalan Úrrá tétetvén, a' Püspök Úr által a' Szepefi Görög Kathólíka Ekklesiában (Arkhidiákonussá) fő Esperesté tétetett. — Az Amériki Püspökségekben lévő újj könyörgéses könyvről írják, hogy ez egészen az Unitáriusok módja szerént készítettett légyen. — *Langeráde* Úr nem régiben azal vádoltatik vala a' Párisi Parlamentum előtt a' maga feleségétől, hogy tehetetlen; és ugyan azon időben

ben a' Nennési Parlamentumnál azon panaszolódik vala edgy Kisaszfzony, hogy *Langeráde* meg-terhesítette. Azt gondolná valaki, hogy már ezen 2 perközzül valamellyiket tsak meg-nyeri, azonban mind a' kettőt el-veszté. — Meg-szomorodának az Ánglus Kereskedők Orosz Országban, midön tudokra adaték nem régiben, hogy ők sokkal több vámot fognának fizetni, mint azok a' külö Kereskedők, kik a' Muszka Udvarnak kereskedésbéli tárjai; de még azon nagyobbban meg-ütközének; midön edgy Muszka rendelésben azt olvasák, hogy ennekutánna a' Muszka Birodalombéli portékákat idegen Zászló alatt nem szabad ki-vinni. Ennek okának azt állítják — mivel az Ánglus a' fel-fegyverkezett Neutrálításra rá nem állott ezen jelenvaló környül-állásokban. — Ha az Auszriai Univerfitások nagy férfiakat nem találnak szülni, ennek nem az Univerfitások' szegénysége lészzen oka; mert tsak a' Bétsi Univerfitásnak I milliomot érő jószága vagyon, melly között 300 ezer forintból álló kéz pénz Kapitális vagyon. — Pruszziában az egész Berlini Udvar meg-örvende, midön nem régiben ama sok hideget és meleget ki-állott ősz vitézt Generál B. *Wuntsatz* a' Király a' fekete Sas-tzimerü Rendel meg-ajándékozni méltóztaték. Midön ezen hadi érdemmel szinyártig tejes öreg vitéz leg-előbb a' fekete Sas tzimerrel az Udvarnál meg-jelene, meg-akará a' maga Királynának kezét tsókolni; de a' Király hátrahúzván magát, ötet leg-baráttságosabb karokkal ölelé meg. — Most minthogy mind magok a' Hollándusok, mind a' Helytartó Hertzeg, mind Boruszfia és Frantzia Ország munkába vette a' belső zenebona tsendesítését; minden órán meg-fogják inni a' Pátrióták a' vért tisztító orvosságot.